

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Studijní opora k předmětu kombinované formy studia

předmět

SOCIÁLNÍ TVOŘIVOST

obor

**Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci
v etopedických zařízeních**

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Vysvětlivky k používaným symbolům

ÚVOD KE STUDIU PŘEDMĚTU NEBO KONKRÉTNÍHO TÉMATU

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

prověřují, do jaké míry student text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace

SHRNUTÍ

shrnutí tématu

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

vyzdvihuje důležité či nové termíny, nebo hlavní body, které by student při studiu tématu neměl opomenout

LITERATURA

použitá ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

student se zde dozví, jakým způsobem bude kurz ukončen (test, seminární práce, projekt, ústní zkouška apod.)

ÚVOD DO STUDIA PŘEDMĚTU (ANOTACE)

Předmět seznamuje s problematikou rozvoje a utváření tvořivosti ve vazbě na filozofické, psychologické a pedagogické základy kreativity se zvláštním zřetelem k sociální tvořivosti. Objasňuje podstatu tvořivosti, její strukturu, druhy tvořivosti a podmínky jejího utváření. Prezентuje nejfrekventovanější teorie tvořivosti, podstatu tvůrčího myšlení, osobnost tvůrčího jedince, tvůrčí proces a jeho fáze. Objasňuje, proč se teorie tvořivosti zaměřují na kultivaci, facilitaci a vytváření klimatu pro tvořivou činnost. Seznamuje s problémem bariér rozvoje a uplatnění tvořivosti vzcházejícími y vnímání, kultury a prostředí, z emocionální zralosti, z intelektuálního a výrazového profilu osobnosti. Přibližuje podstatu sociální tvořivosti, seznamuje s metodami utváření, rozvíjení tvořivosti a s problémem diagnostiky a evaluace. Seznamuje se způsoby praktického podněcování rozvoje a uplatňování tvořivosti.

CÍLE PŘEDMĚTU:

Cílem předmětu je studenty seznámit s problematikou tvořivosti, s jejím rozvojem a utvářením, se sociální tvořivostí a to ve vazbě na filozofické, psychologické a pedagogické základy kreativity.

OSNOVA PŘEDMĚTU:

1. Tvořivá činnost a její projevy jako významná součást rozvoje výroby, řízení, vědy, techniky, kultury. Druhy tvořivosti. Teoretická reflexe tvořivosti v historickém kontextu poznávání a tvorby.
2. Podstata a struktura tvořivosti. Komplexní přístup k tvořivosti. Vztah mezi tvořivostí a inteligencí, tvořivostí a výchovou a vzděláním, tvořivostí a věkem, způsobem života, profesí a vyvrcholením tvůrčí činnosti.
3. Osobnost tvůrčího jedince. Názory na významnost jednotlivých faktorů. Tvořivost jako vlastnost a schopnost. Tvořivý vztah ke skutečnosti.
4. Podstata a fáze tvořivého procesu.
5. Charakteristika a diagnóza tvůrčího myšlení, evaluace.
6. Prostředky a podmínky podněcování rozvoje tvořivosti.
7. Bariéry rozvoje a uplatňování rozvoje tvořivosti.
8. Sociální tvořivost a její rozvoj.
9. Praktický výcvik tvořivosti.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

ZÁKLADNÍ LITERATURA

- CROPLEY, A., J. Creativ in education an leasing. London: Kogan Page, 2001.
- DACEY, J., S., LENNON, K., H. Kreativita. Praha: Grada, 2000.
- HLAVSA, J. a kol. Psychologické problémy výchovy tvořivosti. Praha: SPN, 1981.
- HLAVSA, J. a kol. Psychologické metody výchovy k tvořivosti. Praha: SPN, 1983.
- KOLEKTIV AUTORŮ. Tvořivost v práci učitele a žáka. Brno: Paido, 1996.
- KOLEKTIV AUTORŮ. Tvořivostí učitele k tvořivosti žáků. Brno: Paido, 1997.
- KOLEKTIV AUTORŮ. Tvořivá škola. Brno: Paido, 1998.
- KIRST, W., DIEKMEYER, U. Trénink tvořivosti. Praha: Portál, 1998.
- LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. Cez relaxáciu k tvorivosti v škole. Košice: Manacon, 1996.
- MAŇÁK, J. Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků. Brno: PF MU, 1998.
- MAŇÁK, J. Stručný nástin metodiky tvořivé práce ve škole. Brno: Paido, 2001.
- MONTUORI, A. PURSEV, R., E. (ed.) Social kreativity. New Jetrsey: Hampton Press, Inc. Cresskill, 1999.
- PIETRASIŃSKI, Z. Tvorivé myslenie. Bratislava: Obzor, 1972.
- PIETRASIŃSKI, Z. Tvorivé riadenie. Bratislava: 1977.
- SEDLÁK, J., KOTOL, Z. Psychologie tvůrčí činnosti u manažerů. Brno: Kosoft, Psychoservis, 1991.
- SEMRÁD, J. Tvořivost jako sociálně pedagogický problém. In. K perspektivám školního vzdělávání. Janík, T., Švec, V. a kol. Brno: Paido, 2009.

DOPORUČENÁ LITERATURA

- HOBDAJOVÁ, A., OLLIEROVÁ, K. Tvořivé činnosti pro terapeutickou práci.
- CHADT, K. Uplatnění tvořivosti v manažerské práci. Praha: Vox, a. s., 2009.
- CHASSEGUET- SMIRGELOVÁ, J. Kreativita a perverze. Praha: portál, 2004.
- SKALKOVÁ, J. Humanizace vzdělávání a výchovy jako současný pedagogický problém. Ústí nad Labem: 1993.
- VOTRUBA, L. Rozvíjení tvořivosti techniků. Praha: Academia, 2000.
- ZELINOVÁ, M., ZELINA, M. Rozvoj tvorivosti dětí a mládeže. Bratislava: SPN, 1990.

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

Předmět bude ukončen zápočtem.

Téma č. 1:

Tvořivá činnost a její projevy jako významná součást rozvoje výroby, řízení, vědy, techniky, kultury. Druhy tvořivosti. Teoretická reflexe tvořivosti v historickém kontextu poznávání a tvoření.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Téma je rámováno citáty z myšlenek J. A. Komenského: „Přirozeností člověka je tvořit“ a „Tvořením se tvoříme“. Zaměřuje se na objasnění pojmu tvořivost, definuje tvořivost. Připomíná historii teorie tvořivosti. Připomíná, že existuje širší a užší pojetí tvořivosti, zabývá se společenskými funkcemi tvořivosti, výsledky tvorby. Nastiňuje i specifika metodologická a otázku stavu teorie tvořivosti.

Způsob výuky: *téma je přednášeno v rámci výuky v celém rozsahu.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Kreativita, tvořivost, tvůrčí
- Tvořivost jako specifická forma činnosti
- Historie teorie tvořivosti
- Širší a užší pojetí tvořivosti
- Funkce tvořivosti
- Různorodost projevů tvorby
- Specifika metodologie zkoumání
- Existence mála statisticky postižitelných aspektů ze života tvůrčích jedinců
- Problém měřitelnosti tvořivosti

Klíčová slova:

Kreativita, tvořivá osobnost, teorie tvořivosti, historie zkoumání tvořivosti, širší a užší pojetí tvořivosti, funkce tvořivosti, specifika metodologie bádání v tvořivosti, měřitelnost tvořivosti, tvořivost jako forma činnosti.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

S odkazem na odbornou literaturu zabývá se základními otázkami problematiky tvořivosti. Poukazuje na historii vývoje teorie tvořivosti, seznamuje se základním kategoriálním aparátem tvořivosti, upozorňuje na rozdíly mezi pojetím tvořivosti laiky a odborníky.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. DACEY, J., S., LENNON, K., H. KREATIVITA. PRAHA: GRADA, 2000.
2. HLAVSA, J. A KOL. PSYCHOLOGICKÉ PROBLÉMY VÝCHOVY TVOŘIVOSTI. PRAHA: SPN, 1981.
3. MAŇÁK, J. Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků. Brno: PF MU, 1998.
4. SKALKOVÁ, J. Humanizace vzdělávání a výchovy jako současný pedagogický problém. Ústí nad Labem: 1993.
5. ZELINOVÁ, M., ZELINA, M. Rozvoj tvorivosti dětí mládeže. Bratislava: SPN, 1990.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Pokuste se interpretovat uvedené výroky J. A. Komenského!
2. Objasněte vznik teorie tvořivosti.
3. Objasněte pojem tvořivost a definujte tvořivost.
4. Pokuste se objasnit pojem tvořivosti v užším a širším slova smyslu!
5. Objasněte specifiku metodologie bádání v tvořivosti.

Prostor pro odpovědi:

SEZNAM POŽADAVKŮ NA ZÁVĚREČNOU ZKOUŠKU (TEST)

Vědomosti v rozsahu přednášek s oporou o odbornou literaturu a praktické konsekvence.

Téma č. 2:

Podstata a struktura tvořivosti. Komplexní přístup k tvořivosti. Vztah mezi tvořivostí inteligencí, výchovou a vzdělání, věkem, způsobem a vyvrcholením tvůrčí činnosti.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Téma se zaměřuje na výklad pěti zásadních teorií interpretujících tvořivost (biologické, sociální), ukazuje, v čem se shodují, v čem se liší. Zároveň upozorňuje, že jednota není v definici tvořivosti z hlediska výsledku. Seznamuje s názory Guilforda, Brunnera, Vygotského, Taylora. Dále se zabývá charakteristikou tvořivého myšlení. Sledovány jsou rovněž vztahy mezi tvořivostí a inteligencí, tvořivostí výchovou a vzděláním, tvořivostí a věkem, způsobem života. Připomíná, že problematika tvořivosti je chápána komplexně, což znamená na jedné straně, že se vztahuje ke všem druhům lidské činnosti a na druhé straně, že tvořivost integruje osobnost, neboť vyžaduje zapojení všech stránek osobnosti a tedy i jejich rozvoj a podněcování.

Způsob výuky: *Přednáška doplněná samostudiem studentů.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Biologické a sociální teorie tvořivosti
- Tvůrčí produkt
- Definice tvořivosti
- Tvořivé myšlení
- Tvořivost, inteligence, vzdělání
- Komplexní chápání tvořivosti

Klíčová slova:

Tvořivost, biologicky orientované teorie, sociálně orientovaná teorie, kvalitativní superiorita, kvantitativní superiorita, psychoanalytická teorie, patologická teorie, kontextuální teorie, konvergentní, divergentní a intuitivní myšlení, tvořivost, inteligence, vzdělání, komplexnost tvořivosti.

SHRnutí A TÉMATA KE STUDIU

Téma prezentuje pět teorií tvořivosti, seznamuje s definicí tvořivosti, přičemž zohledňuje různé názory odborníků z USA a Ruska. Zabývá se vztahem tvořivosti k inteligenci a vzdělání, analyzuje z hlediska tvořivosti různé druhy myšlení a komplexní pojetí tvořivosti.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. DACEY, J., S., LENNON, K., H. Kreativita. Praha: Grada, 2000.
2. HLAVSA, J. a kol. Psychologické problémy výchovy tvořivosti. Praha: SPN, 1981.
3. LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. Cez relaxáciu k tvorivosti v škole. Košice: Manacon, 1996.
4. MAŇÁK, J. Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků. Brno: PF MU, 1998.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Které znáte teorie provádějící výklad tvořivosti?
2. Charakterizujte tyto teorie!
3. Charakterizujte tvořivé myšlení!
4. Jaký je vztah mezi tvořivostí, inteligencí a vzděláním?
5. Pokuste se vysvětlit, co znamená, že tvořivost je chápána komplexně!

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 3:

Osobnost tvůrčího jedince

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma se zabývá charakteristikou tvořivé osobnosti. Analyzuje za jakých podmínek je tvořivost schopností a kdy se stává vlastností. Ukazuje, že schopnost tvořit, lze rozvíjet a kultivovat a přenášet ji z jedné oblasti činností do druhé. V této souvislosti objasňuje pojem tvořivého vztahu ke skutečnosti. Ukazuje také, že na základě výzkumů bylo odhaleno, že průběh a uplatnění tvořivosti, včetně kvality výkonu se v různých profesích liší v závislosti na věku a na povaze profese. Popisuje i pět typů kumulace tvůrčí aktivity. Zmiňuje se rovněž o doplňkových vlastnostech tvořivé osobnosti. V souvislosti s fantazií připomíná názory Vygotského a Reada.

Cílem tématu je seznámit studenty s podstatou tvořivosti ve vztahu k osobnosti tvůrce a to v kontextu s doplňkovými vlastnostmi osobnosti, s funkcí fantazie, s typy kumulace tvůrčí aktivity, s typy profese.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Tvořivost, schopnost a vlastnost
- Rozvoj a kultivace tvořivosti
- Tvořivý vztah ke skutečnosti
- Kumulace tvůrčí aktivity
- Tvořivost a profese
- Vlastnosti tvořivé osobnosti
- Tvořivost a fantazie

Klíčová slova:

Tvořivost, schopnost, vlastnost, osobnost, kumulace tvůrčí aktivity, věk, povaha profese, fantazie, rozvoj fantazie.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Vychází z předpokladu, že každý člověk je schopen nějakého tvořivého projevu. Ukazuje, že jedinci se liší jen mírou, šíří, zaměřením a kvalitou tvořivosti. Uvádí v této souvislosti, které vlastnosti osobnosti jsou podpůrnými pro rozvoj a uplatnění tvořivosti. Zabývá se významem fantazie a popisuje čtyři formy rozvoje fantazie s odvoláním na Vygotského a Reada.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. DACEY, J., S., LENNON, K., H. Kreativita. Praha: Grada, 2000.
2. HLAVSA, J. a kol. Psychologické problémy výchovy tvořivosti. Praha: SPN 1981.
3. MAŇÁK, J. Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků. Brno: PF MU, 1998.
4. ZELINOVÁ, M., ZELINA, M. Rozvoj tvorivosti dětí a mládeže. Bratislava: SPN, 1990.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Pokuste se objasnit vztah tvořivosti a jedince!
2. Pokuste se objasnit, kdy je tvořivost schopností a kdy vlastností!
3. Pokuste se vysvětlit vazbu tvořivosti na profesi a typy kumulace tvůrčí aktivity!
4. Objasněte pojmy kultivace, facilitace a vytváření klimatu pro tvůrčí činnost!
5. Kterými podpůrnými vlastnostmi musí být vybavena tvořivá osobnost?
6. Objasněte na základě názorů Vygotského, even. Reada význam fantazie pro rozvoj a uplatnění tvořivosti!

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 4:

Fáze tvořivého procesu

ÚVOD A CÍL TÉMATU

V této části se pojednává o procesu tvořivosti. Odpovídá se na otázku, čím lze charak-

terizovat tvořivý proces. Připomíná se, že pro charakteristiku tvůrčího procesu se obvykle používá přístup francouzského vědce H. Poinkarého (čtyři až pět fází). Student je dále seznamován se stádii tvořivé činnosti a s třemi úrovněmi tvořivé činnosti.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Proces tvořivosti
- Pole psychických aktivit
- Faktory procesu
- Fáze procesu
- Stádia procesu
- Úrovně tvořivosti

Klíčová slova:

Tvořivý proces, zaměření aktivity, tvořivé myšlení, tvořivý vztah, schopnost syntézy, fantazijní činnost, souhra potřeb a hodnotových orientací osobnosti, fáze procesu podle Poinkarého, převládající myšlenková činnost, stádia, úrovně tvořivosti.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

V tématu se uvádí, že proces tvořivosti je charakterizován určitými aspekty širokého pole psychických aktivit. Dále se uvádí, které faktory se uplatňují. Připomínají se fáze tvořivého procesu podle Poinkarého, uvádějí se stádia a úrovně tvořivé činnosti

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. DACEY, J., S., LENNON, K., H. Kreativita. Praha: Grada, 2000.
2. HLAVSA, J. a kol. Psychologické problémy výchovy tvořivosti. Praha: SPN, 1981.
3. MAŇÁK, J. Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků. Brno: PF MU, 1998.
4. PIETRASIŃSKI, Z. Tvorivé myslenie. Bratislava: Obzor, 1972.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Pokuste se charakterizovat tvořivý proces z hlediska uplatňovaných aspektů a faktorů!
2. Uveďte a popište fáze tvůrčího procesu podle Poinkarého!

3. Podle povahy převládající myšlenkové činnosti formulujte několik stádií tvůrčího procesu.
4. Které úrovně tvořivosti znáte?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 5:

Charakteristika a diagnóza tvůrčího myšlení

ÚVOD A CÍL TĚMATU

V tomto tématu se konstatuje, že měření tvořivosti je nejslabším článkem teorie kreativity. Problém spočívá v nedostatku adekvátních nástrojů. Objasňuje dále, že zjišťování tvořivosti však závisí i na stanovení vhodných kritérií, která by zachycovala široký rozměr pojmu tvořivost. Seznamuje se základními faktory tvořivosti.

V souvislosti se vztahem inteligence a tvořivosti jsou studenti seznamováni s názory amerického psychologa Gardnera.

Cílem tématu je studenty seznámit s problémem měření a hodnocení tvořivosti a v této souvislosti i s problémem stanovování vhodných kritérií.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Měření tvořivosti

- Kritéria hodnocení tvořivosti
- Základní faktory tvořivosti
- Gardner a jeho mnohofaktorová teorie inteligence
- Inteligence, výchova, tvořivost

Klíčová slova:

Tvořivost, tvořivé myšlení, diagnostika, měření, hodnocení, faktory tvořivosti, inteligence, Gardnerova mnohofaktorová inteligence, tvořivost, inteligence, výchova.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Oddíl se zabývá diagnostikou, měřením a hodnocením tvořivosti. Pojednává i o vztahu inteligence a tvořivosti na pozadí Gardenrova vymezení inteligence prostřednictvím dílčích schopností.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. DACEY, J., S., LENNON, K., H. Kreativita. Praha: Grada, 2000.
2. HLAVSA, J. a kol. Psychologické problémy výchovy tvořivosti. Praha: SPN, 1981.
3. KOLEKTIV. Tvořivost v práci učitele a žáka. Brno: Paido, 1996.
4. PIETRASIŃSKI,Z. Tvorivé myslenie. Bratislava: Obzor, 1972.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Popište, v čem spočívá problém měření tvořivosti!
2. Která znáte kritéria hodnocení tvořivosti?
3. Jak byste diagnostikovali tvořivost?
4. Které znáte základní faktory tvořivosti?
5. Jaký je současný názor na vztah inteligence a tvořivosti?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 6:

Prostředky a podmínky podněcování rozvoje tvořivosti

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Oddíl je zaměřen na osvětlení kategorie podmínek a prostředků rozvoje a uplatnění tvořivosti. Metodika rozvoje tvořivosti zahrnuje jak psychologicky zdůvodněný, tak i pedagogicky účinný systém způsobů jak tento rozvoj a uplatnění tvořivosti prakticky realizovat. Prostředky mohou být zaměřeny na tvořivé osvojování vědomostí, na rozvoj a uplatnění tvůrčích dovedností schopností, na rozvoj tvůrčí osobnosti, na zrání jednotlivých stránek osobnosti, na využití jednotlivých prvků kultury, umění, tělesné kultury, na rozvoj komunikace tvořivé povahy, na řešení sociálních situací, ve výkonu sociálních rolí a vztahů apod.

Cílem je seznámit studenta s metodikou rozvoje a uplatnění tvořivosti v nejrůznějších situacích včetně sociálních.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Podmínky tvořivosti
- Prostředky tvořivosti
- Metodika rozvoje a uplatňování tvořivosti
- Metody podněcující a rozvíjející tvořivost

Klíčová slova:

Podmínky tvořivosti, prostředky tvořivosti, cíle výchovy tvořivosti, metody podněcující tvořivost, rozvoj tvůrčí osobnosti atd.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Výklad směřuje k tomu, aby budoucí sociální pedagog pochopil, a osvojil si nástroje k tomu, aby byl schopen orientovat se a řešit nestandardně, nápaditě životní, sociálně krizové a jiné situace, které jsou pro něho nové, nepředvídané, nepředvídatelné, často složité, konfliktní, pro něž nemá dostatek zkušeností, hotové algoritmické programy činností.

Cílem je osvojit si vedle kategorie cíle, kategorií prostředků a podmínek i se seznámit se systémem metod.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. DACEY, J., S., LENNON, K., H. Kreativita. Praha: Grada, 2000.
2. HLAVSA, J. a kol. Psychologické metody výchovy k tvořivosti. Praha: SPN, 1983.
3. KIRST, W., DIEKMEZER, U. Trénink tvořivosti. Praha: Portál, 1998.
4. KOLEKTIV. Tvořivost v práci učitele a žáka. Brno: Paido, 1996.
5. KOLEKTIV. Tvořivostí učitele k tvořivosti žáků. Brno: Paido, 1997.
6. KOLEKTIV. Tvořivá škola. Brno: Paido, 1998.
7. MAŇÁK, J. Stručný nástin metodiky tvořivé práce ve škole. Brno: Paido, 2001.
8. PIETRASIŃSKI, Z. Tvorivé riadenie. Bratislava: 1977.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Objasněte ve vztahu k tvořivosti kategorie cíle, prostředků a podmínek!
2. Pokuste se popsat soustavu činitelů a jejich podíl na rozvoji a uplatnění tvořivosti, zejména pak u rodiny a školy.
3. Jaké nástroje si musí osvojit sociální pedagog, aby umožnil uplatnění a rozvoj tvořivosti?
4. Pokuste se provést výčet metod, které podněcují a rozvíjejí tvořivost.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 7:

Bariéry rozvoje a uplatňování tvořivosti

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Výklad se soustřeďuje na podstatu problému rozpoznávání a specifikaci faktorů, které brání uplatnění a rozvoji tvořivosti, nebo ji omezují. Analyzován je falešný postoj k problémům a postojová uzavřenost. Dále je prezentováno pět skupin bariér vyplývajících z vnímání, z kultury a prostředí, z emocí, z intelektuálního zaměření a sociální bariéry.

Cílem tématu je seznámit studenty s překážkami uplatnění a rozvoje tvořivosti a ze způsoby jejich překonávání.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Faktory bránící nebo omezující tvořivost
- Falešný postoj k problémům a postojová uzavřenost
- Bariéry z vnímání
- Bariéry z kultury a prostředí
- Bariéry emocionální
- Intelektuální a výrazové bariéry
- Sociální bariéry

Klíčová slova:

Tvořivost, faktory podněcující, faktory bránící a omezující, falešný postoj, postojeová uzavřenost, překážky dané navyklým způsobem vnímání, překážky dané osvojením kulturních vzorců, překážky vyplývající z emoční inteligence a schopnosti prožívání, překážky spojené s nepružným myšlením, s nepřiměřeným užitím intelektuálních strategií, z nesprávného užití jazyka

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Oddíl se zabývá zcela zásadním problémem: jak překonávat překážky, které znehodnocují tvořivý výkon jedince. K tomu, aby bylo možno bariéry překonávat je nutno je poznat, identifikovat a to právě náplní tématu.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. HLAVSA, J. a kol. Psychologické problémy výchovy tvořivosti. Praha: SPN, 1981.
2. PIETRASIŃSKI, Z. Tvorivé riadenie. Bratislava: 1977.
3. SEMRÁD, J., JURÁČKOVÁ, I., ŠÍMA, V. Průvodce sociální pedagogikou v kontextu pedagogických věd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007.
4. SEMRÁD, J. a kol. Tvořivost jako sociálně pedagogický problém. Hradec Králové: PF UHK, 2011.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Pokuste se objasnit problém falešného postoje k problémům a postojeovou uzavřenost!
2. Které znáte bariéry uplatnění a rozvoje tvořivosti?
3. Objasněte bariéry vyplývající z vnímání!
4. Pokuste se vyložit podstatu bariér z kultury a prostředí!
5. Objasněte emocionální a sociální bariéry!
6. Objasněte intelektuální a výrazové bariéry!

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 8:

Sociální tvořivost a její rozvoj

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Předposledním tématem je problematika sociální tvořivosti, problematika z oblasti kreativity nejméně rozpracovaná. Pojem sociální tvořivosti je spjat s úspěšným začleňováním jedince do společnosti, ale také s jeho úspěšným fungováním ve společnosti a to i v době seniorského věku. Připomíná se, že sociální tvořivost je spojována se sociálním učením, utvářením a naplňováním sociálních rolí, optimalizací sociálních vztahů, ve vztahu k sociálnímu prostředí, při sociálním chování a jednání apod.

Cílem studia tématu je seznámit studenty s uplatňováním a rozvojem tvořivosti v sociální sféře a poskytnout jim oporu pro jejich sociálně pedagogickou činnost.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Sociální tvořivost a sociální učení
- Tvořivost a sociální role
- Tvořivost a sociální prostředí
- Tvořivost a sociálně orientované chování a jednání
- Tvořivá společnost
- Konstrukce tvořivého životního pole
- Problém rané socializace tvořivosti
- Tvořivost krizové a náročné životní situace
- Význam individuality a tvořivost v pozdějším životním projektu

Klíčová slova:

Sociální tvořivost, realizace osobnosti jako sociální bytosti, sociální učení, sociální

role, fáze socializace, sociální prostředí, sociální inteligence, sociálně orientované chování a jednání, sociální kořeny tvořivosti, tvořivá společnost, tvořivé životní pole, sebekonstrukce a sociální systém, raná socializace tvořivosti, tvořivost a seniorský věk aj.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Oddíl nastoluje problematiku dosud málo teoreticky zpracovanou, avšak pro sociální pedagogiku zcela zásadní. Usiluje ukázat sociální podmíněnost tvořivosti jedince na jedné straně a význam sociálně orientované tvořivosti na straně druhé. Seznamuje s nejnovějšími poznatky v této oblasti.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. HOBDAYOVÁ, A., OLLIEROVÁ, K. Tvořivé činnosti pro terapeutickou práci s dětmi. Praha: Portál, 2000.
2. CHADT, K. Uplatnění tvořivosti v manažerské práci. Praha: Vox, a.s., 2009.
3. CHASSEGUET-SMIRGELOVÁ, J., Kreativita a perverze. Praha: Portál, 2004.
4. KASTOVÁ, V. Krize a tvořivý přístup k ní. Praha: Portál, 2000.
5. MONTUORI, A.,PURSEV, R., E. (ed.) Social creativity. New Jersey: Hampton Press, Inc. Cresskill, 1999.
6. SEMRÁD, J. Tvořivost jako sociálně pedagogický problém. In. Janík, T., Švec, V. a kol. K perspektivám školního vzdělávání. Brno: Paido, 2009.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Vymezte pojem sociální tvořivost!
2. Pokuste se objasnit, jak může člověk v krizi odpovědět na svou situaci jako na výzvu k tvořivosti!
3. Objasněte vztah tvořivosti k sociálnímu prostředí!
4. Pokuste se popsat problém rané socializace kreativity!
5. Nastiňte tvořivost v pozdějším životním projektu!

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 9:

Praktický výcvik tvořivosti

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Poslední oddíl je věnován poznatkům o zkoumání, diagnostice a hodnocení úrovně tvořivosti v oblasti lidské činnosti. Studenti jsou seznamováni s dostupnými testy tvořivosti, které je možné používat i k podněcování a k procvičování tvořivosti. Tak jsou studenti seznamováni např. s testem tvořivosti pro manažerskou sféru v oblasti publikačních a propagačních činností v hospodářské oblasti, s testem technické tvořivosti, s Torrancovým figurálním testem tvořivého myšlení, ale také s cvičením pro rozvoj sebepoznání, posilováním motivace ke změně, zvládací strategií vyrovnávání se, se ztrátou aj. Součástí je i prezentace systému metod rozvoje a utváření tvořivosti.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Diagnostika, hodnocení a měření tvořivosti
- Testy tvořivosti
- Rozvoj sebepoznání
- Pozitivní sebepojetí
- Motivace ke změně
- Tvořivost a stres
- Tvořivost jako zvládací strategie
- Vyrovnávání se, se ztrátou tvořivosti
- Metody výchovy tvořivosti

Klíčová slova:

Tvořivost, diagnostika, měření, hodnocení, sebepoznání, sebepojetí, motivace ke změně, tvořivost a stres, strategie zvládnání náročných situací, ztráta a vyrovnávání se s ní.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Poslední téma se zabývá měřením, hodnocením, diagnostikou a zejména metodikou rozvojem a utvářením tvořivosti.

Studenti se seznámí s některými testy tvořivosti zveřejněnými časopisem Moderní řízení.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. CROPLEY, A., J. Creativity in education an leasing. London: Kogan Page, 2001.
2. HLAVSA, J. a kol. Psychologické problémy výchovy tvořivosti. Praha: SPN, 1981.
3. HLAVSA, J. a kol. Psychologické metody výchovy k tvořivosti. Praha: SPN, 1983.
4. OBDAYOVÁ, A., OLLIEROVÁ, K. Tvořivé činnosti pro terapeutickou práci s dětmi. Praha: Portál, 2000.
5. KOLEKTIV AUTORŮ. Tvořivost v práci učitele a žáka. Brno: Paido, 1996.
6. KOLEKTIV AUTORŮ. Tvořivostí učitele k tvořivosti žáků. Brno: Paido, 1997.
7. KOLEKTIV AUTORŮ. Tvořivá škola. Brno: Paido, 1998.
8. LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. Cey relaxáciu k tvorivosti v škole. Košice: Manacon, 1996.
9. MAŇÁK, J. Stručný nástin metodiky tvořivé práce ve škole. Brno: PF MU, 1998.
10. ZELINOVÁ, M., ZELINA, M. Rozvoj tvorivosti dětí a mládeže. Bratislava: SPN, 1990.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Popište problém diagnostiky, měření a hodnocení tvořivosti!
2. Pokuste se nastítnit proces podněcování rozvoje a utváření tvořivosti!
3. Uved'te některé z metod podněcování rozvoje a kultivace tvořivosti!
4. Pokuste se popsat postup zvládací strategie tvořivost!.
5. Objasněte pozitivní sebepojetí!

Prostor pro odpovědi:

SEZNAM POŽADAVKŮ K ABSOLVOVÁNÍ PŘEDMĚTU

Předmět bude uzavřen udělením zápočtu. Termíny zápočtů budou stanoveny po dohodě s vyučujícím na konci semestru a vypsány ve Fakultním informačním systému. Student předá zápočtový úkol do termínu stanoveného vyučujícím.

SEZNAM OKRUHŮ KE ZKOUŠCE

Nebudou vypsány, neboť zkouška není zařazena. Ke státní zkoušce budou sloužit témata struktury předmětu.